

החוק להגברת האכיפה של דיני עבודה

אחריות מזמין שירות לעובדי קבלן שירותים המועסקים אצלו

החוק להגברת האכיפה של דיני העבודה שנכנס לתוקף ביום 19.6.2012 הינו חוק חסר תקדים מסוגו בעולם שמביא עמו שינויים מהפכניים וחמורים בתחום של יחסי העבודה במשק.

במאמר זה נתמקד באחריות של מזמין השירות בלבד במסגרת החוק, על אף שהחוק מסדיר את האחריות של כלל המעסיקים במש.

אחד החידושים המרכזיים והמהותיים של החוק, הוא הטלת אחריות ישירה על מזמין שירות מדובר בחוק קיצוני, בלתי מידתי המטיל על מזמיני שירות אחריות וחובות חסרי תקדים, באופן השובר עקרונות בסיסים ביחסי העבודה ופוגע בעקרונות חוקתיים. הוא מפר איזונים חיוניים ביותר, בין העובדים למעסיקים, המהווים תנאי הכרחי להתנהלות תקינה של יחסי העבודה המשק.

המועסקים אצלו, בגין הפרות חוק שבוצעו על ידי הקבלן ובגין הפרות חוק שבוצעו על ידי המזמין עצמו.

עד לחקיקת החוק מזמין השירות, לא היה אחראי להפרות חוק ופגיעה בזכויות עובדי קבלן שהועסקו אצלו. אומנם במספר פסקי דין הטילו בתי הדין אחריות על מזמין שירות בגין הפרות חוק שבוצעו על ידי הקבלן, אולם זו הוחלה בנסיבות מאוד מיוחדות, בהן נקבע כי מזמין השירות שימש גם כמעסיק במשותף עם הקבלן.

מדובר בחוק קיצוני, בלתי מידתי המטיל על מזמיני שירות אחריות וחובות חסרי תקדים, באופן השובר עקרונות בסיסים ביחסי העבודה ופוגע בעקרונות חוקתיים. הוא מפר איזונים חיוניים ביותר, בין העובדים למעסיקים, המהווים תנאי הכרחי להתנהלות תקינה של יחסי העבודה המשק.

ועל כן בכוונת הלשכה להאבק נגד חוק זה ומביע צער רב שלשכת התאום נתנה יד יחד עם ההסתדרות הכללית להנחת יסודות החוק.

אחריות מזמין שירות לעובדי קבלן שירותים המועסקים אצלו

א. ענפי השירותים בגינם מוטל אחריות על מזמין שירות

נכון להיום קובע החוק, כי אחריות מזמין השירות לעובדי הקבלן תחול ב- 3 ענפי שירותים: 1. שמירה ואבטחה 2. ניקיון 3. הסעדה, אם השירות ניתן לעובדי מזמין השירות.

ב. מישורי האחריות של מזמין השירות ביחס לעובד קבלן

1. **עיצומים כספיים**, בהליכים מינהליים מקוצרים ;
2. **אחריות אזרחית** – החוק מאפשר לעובד קבלן רשאי לתבוע את מזמין השירות במישורין בגין אי קבלת זכויות על-ידי הקבלן וכן בגין הפרות חוק המוטלות על המזמין עצמו.
3. **אחריות פלילית** - הגשת כתבי אישום והטלת סנקציות פליליות, קנסות או מאסרים ;

- עיצום כספי -

החוק קובע כי בהתקיים מספר תנאים הקבועים בחוק יוטל עיצום כספי על מזמין שירות בגין הפרות חוק שמנויות בחוק (המפורטות בהמשך, ושבוצעו על ידי הקבלן). סכומי העיצומים הכספיים נקבעים לפי חומרת ההפרה. ישנן 3 דרגות חומרה: בגין הפרות שנחשבות לטכניות – 5,000 ₪, בגין הפרות מהותיות יותר -25,000 ₪ ובגין הפרות של זכויות מגן בסיסיות – 35,000 ₪.

הליך הטלת העיצום הכספי

הטלת העיצום הכספי על המזמין איננו מיידי, הוא נעשה בהתאם להליך ולשלבם הבאים:

- א. **מסירת דרישה לקבלן** - הקבלן קיבל דרישת תשלום בשל הפרת חובה לפי הוראת חוק המנויה בתוספת השלישית לחוק (ראה רשימת החוקים להלן), כלפי עובדו.
- ב. **קבלת הודעה מהממונה** - המזמין קיבל מהממונה בתמ"ת הודעה על דרישת התשלום לקבלן בצירוף העתק מדרישת התשלום שנמסרה לקבלן, והתראה בכתב לפיה אם ההפרה לא תתוקן או אם לא יפעל בתום לב לביטול החוזה ולחילוט ערובה שנתן הקבלן, בתוך 30 ימים ממועד מסירת ההודעה, תימסר לו הודעה על כוונת חיוב לתשלום עיצום כספי.

ג. **אי תיקון ההפרה** - אם המזמין לא פעל לתיקון ההפרה או שלא פעל בתום לב לביטול החוזה עם הקבלן ולחילוט הערובה, וזאת תוך 30 ימים ממועד מסירת ההודעה תמסר לו הודעה על כוונת חיוב להטיל עליו עיצום כספי. ההודעה תכלול את הפרטים הבאים: 1. המעשה המהווה את ההפרה ומועדו; 2. סכום העיצום הכספי והתקופה לתשלומו; 3. זכותו של המעביד לטעון את טענותיו לפני הממונה 6; 4. שיעור התוספת על העיצום הכספי בהפרה נמשכת או בהפרה חוזרת.

ד. **זכות טיעון** - החוק מאפשר למזמין שנמסרה לו הודעה על כוונת חיוב לטעון בכתב לפני הממונה, בתוך 30 ימים ממועד מסירת ההודעה בעניין הטלת העיצום וסכומו. הממונה רשאי להחליט, אם להטיל עליו עיצום כספי או להפחית את סכום העיצום הכספי.

ה. **דרישת תשלום** - אם הממונה החליט להטיל את העיצום, עליו למסור למזמין **דרישת תשלום** בה יצויין סכום העיצום והתקופה לתשלומו.

ו. **ערר** - מעביד או מזמין שירות רשאי להגיש ערר על החלטת הממונה לפני ועדת ערר בתוך 14 ימים מיום שנמסרה לו; ועדת הערר רשאית לבטל דרישת תשלום, להפחית את סכום העיצום הכספי לשנות את דרישת התשלום, ובלבד שניתנה למעביד או למזמין השירות הזדמנות להשמיע טענות לגבי השינוי, או לדחות את טענות המעביד או מזמין השירות ולהשאיר את דרישת התשלום על כנה.

ז. **ערעור** - החוק מאפשר להגיש ערעור על החלטת ועדת הערר לבית הדין האזורי, בתוך 45 ימים מיום שנמסרה ההחלטה;

ח. **מועד תשלום העיצום** - העיצום הכספי ישולם בתוך 30 ימים מיום מסירת דרישת התשלום למזמין.

ט. **עכוב תשלום** - החוק קובע כי אין בהגשת ערר או ערעור כדי לעכב תשלום של העיצום הכספי, אלא אם כן ועדת הערר, בית הדין האזורי או בית הדין הארצי, הורו אחרת.

הפרה חוזרת ו/או נמשכת - במקרים של הפרה חוזרת או נמשכת לסכום העיצום הכספי יתווספו סכומים נוספים.

הפרה נמשכת - בגין כל יום בו תימשך ההפרה – ייווסף על העיצום הכספי החלק החמישי של כל יום שבו נמשכת ההפרה.

הפרה חוזרת - בגין הפרה שבוצעה בתוך שנתיים מביצוע ההפרה לראשונה - ייוסף על העיצום הכספי שהיה ניתן להטיל בשלה אילו היתה הפרה ראשונה, סכום השווה לעיצום הכספי.

הוראות החוק שבגין הפרתו, ע"י הקבלן, מוטל עיצום כספי על המזמין וסכום העיצום:

1. אי מתן חופשה שנתית לפי פרק שני לחוק חופשה שנתית – 20,000 ש"ח;
2. אי תשלום דמי חופשה – 20,000 ש"ח;
3. אי תשלום פדיון חופשה – 20,000 ש"ח,
4. איסור העבדה בשעות נוספות שאינה מותרת או בלא היתר לפי סעיף 6 - 35,000 ש"ח;
5. איסור העבדה בשעות נוספות או במנוחה השבועית שלא בהתאם להוראות היתר שניתן לפי הפרק הרביעי לחוק שעות עבודה ומנוחה- 20,000 ש"ח;
6. איסור העבדה במנוחה השבועית בלא היתר, לפי סעיף 9 לחוק שעות עבודה ומנוחה- 35,000 ש"ח;
7. אי תשלום גמול שעות נוספות לפי סעיף 16 לחוק שעות עבודה ומנוחה- 20,000 ש"ח;
8. אי תשלום גמול עבודה במנוחה השבועית לפי סעיף 17 לחוק שעות עבודה ומנוחה – 20,000 ש"ח;
9. איסור העבדת נער מעבר לשעות העבודה הקבועות בסעיף 20 לחוק עבודת הנוער- 35,000 ש"ח;
10. איסור העבדת נוער במנוחה השבועית לפי סעיף 21 לחוק עבודת נוער – 35,000 ש"ח;
11. איסור העבדת נער בעבודת לילה בלא היתר לפי סעיף 24 לחוק עבודת הנוער – 35,000 ש"ח;
12. איסור העבדת נער בעבודת לילה שלא בהתאם להוראות היתר לפי סעיף 25 לחוק עבודת הנוער 20,000 ש"ח;
13. איסור ניכוי סכומים משכרו של עובד לפי סעיף 25 לחוק הגנת השכר – כשניכוי הסכומים היה ביוזמת מזמין השירות או לפי הוראותיו – 20,000 ש"ח;
14. אי העברת סכומים שנוכו, לפי סעיף 25 לחוק הגנת השכר – 35,000 ש"ח;
15. איסור הלנת שכר לפי סעיף 25(ב1)(1) לחוק הגנת השכר – 35,000 ש"ח;
16. אי תשלום שכר מינימום לפי חוק שכר מינימום – 35,000 ש"ח;
17. אי תשלום שכר מינימום לפי הסכם קיבוצי כללי ענפי שהורחב בצו הרחבה – 35,000 ₪;
18. אי תשלום שכר מינימום מכוח צווי הרחבה בעניין פנסיה – 35,000 ש"ח

- אחריות אזרחית על מזמין שרות -

אחד החידושים המרכזיים בחוק הוא הטלת אחריות אזרחית על מזמין השירות. החוק מאפשר לעובד של קבלן לתבוע במישרין את מזמין השירות אף על פי שהוא איננו מעסיקו במקרים הבאים:

1. כאשר הקבלן מפר הוראות חוק והוראות צווי הרחבה כלפי עובדיו המועסקים אצל המזמין

2. בגין הפרה של הוראות חוק החלות באופן ישיר על המזמין עצמו. כפי שיפורט בהמשך

התנאים להטלת אחריות אזרחית:

זכות התביעה האזרחית, המוקנית לעובד הקבלן נגד המזמין בגין הפרות חוק שבוצעו על ידי הקבלן מותנית בקיומם של 4 התנאים הבאים במצטבר ובהיעדר אחד מהם או חלקם, העובד לא יוכל לתבוע:

1. מדובר בשירות שניתן אצל מזמין השירות באמצעות ארבעה עובדים לפחות, בין אם הם עובדים של קבלן אחד או של מספר קבלנים.

2. השירות ניתן במהלך תקופה של ששה חודשים לפחות, באופן רציף וקבוע.

3. המזמין קיבל הודעה מהעובד (לרבות מארגון עובדים או ארגון העוסק בקידום זכויות של עובדים בהסכמת העובד) או מפקח עבודה כי הקבלן לא מילא את החובה כלפי עובדיו, והחובה, לא מולאה על ידי הקבלן תוך 30 ימים ממועד מסירת ההודעה.

4. ההפרה היא של אי קיום הוראות החוק, המפורטות ברשימה לעיל, או של אי קיום צווי הרחבה בנושא תוספת יוקר, נסיעות, פנסיה, הבראה, דמי חגים, צווי הרחבה שעניינם שכר והוראות וצווי הרחבה בכל עניין שיקבע שר האוצר עם הארגונים.

הגנות מפני אחריות אזרחית

החוק מאפשר למזמין השירות מספר הגנות בתובענה אזרחית בשל הפרות חוק שבוצעו על ידי הקבלן. הגנות אלה אינן חלות במקרה של הפרת חובות החלות ישירות על המזמין עצמו. בהתקיים אחד מן התנאים הבאים המזמין יהיה מוגן בתביעה אזרחית:

1. הפרת החובה תוקנה או (2) הוא הסתמך בתום לב על בדיקות תקופתיות של בודק שכר מוסמך ועשה כל שביכולתו לתיקון ההפרה על ידי הקבלן, ואם ההפרה לא תוקנה הוא ביטל

את החוזה עם הקבלן או 3) הוא הסתמך בתום לב על בדיקות בודק שכר מוסמך לפיהן קוימה החובה בידי הקבלן, בסמוך לפני מועד הפרה.

- הטלת חובות אקטיביות ישירות על מזמין שירות -

החוק מטיל על מזמין שירות, מגבלות מסויימות בכל הנוגע להתקשרות בינו לבין הקבלן וכן מחייב אותו לנקוט בשורה של מעשים כדי לשמור על זכויות העובדים, שהפרתן תשית עליו אחריות אזרחית לרבות על מנכ"ל התאגיד.

להלן המגבלות החלות על מזמין השירות והצעדים שעליו לנקוט על מנת להמנע מהפרת החוק :

1. נקיטה באמצעים ע"י מזמין שירות - החוק מחייב את מזמין השירות לנקוט באמצעים סבירים, כדי למנוע פגיעה בזכויות עובדי הקבלן המועסקים אצלו. לשם כך, עליו לקבוע דרך למסירת הודעות למזמין ולקבלן בדבר הפגיעה בעובד, לבירור המידע שבהודעה וכן ליידע את העובדים על אפשרויות אלה. כלומר, על המזמין למשל לקבוע מי הגורם בחברה אליו יוכלו לפנות עובדי הקבלן לדווח על הפגיעה בזכויותיהם.

הפרת החובה - מזמין שלא קבע דרך למסירת הודעה או שלא ידע את העובדים על כך, תחול עליו אחריות אזרחית, כלפי עובד הקבלן גם אם העובד לא מסר תחילה הודעה למזמין.

2. תנאים בחוזה בין מזמין לקבלן - מזמין שירות שיכרות חוזה עם קבלן, שכולל את אחד מהתנאים הבאים, ישא באחריות אזרחית, גם אם לא מתקיימים התנאים לקיומה. כלומר, גם אם השירות לא ניתן אצל מזמין שירות באמצעות 4 עובדים לפחות ואף אם השירות לא ניתן במהלך תקופה של שישה חודשים לפחות ובנוסף, הוא לא יהנה מההגנות בחוק כאמור לעיל.

א. בחוזה או בהצעתו של הקבלן לא פורטו בכתב רכיבי השכר שישלם הקבלן לעובדיו וכן עלות השכר המינימאלית, הצהרת הקבלן על עלויות נוספות כולל רווח, והתחייבות של מזמין השירות לתשלום בסכום שלא יפחת מעלות השכר המינימאלית והעלויות הנוספות.

ב. עלות השכר המינימאלית בחוזה, פחותה מערך שעת עבודה שנקבעה ע"י השר. החוק קובע כי השר יקבע את רכיבי השכר המרכיבים את ערך שעת עבודה, וכן את ערך שעת העבודה לעובד של קבלן לפי סוגי שירות שונים. ערך שעת עבודה ישקף את עלות שכר העבודה ותנאי העבודה המגיעים לעובד של קבלן מכוח חוק וצו הרחבה.

ג. מזמין השירות משלם בפועל לקבלן סכום הנמוך מערך שעת עבודה שנקבע בעבור שעת עבודה לעובד של הקבלן.

- אחריות פלילית של מזמין שירות -

חידוש נוסף בחוק הוא הטלת אחריות פלילית על מזמין שירות ומנכ"ל התאגיד שהוא מזמין שירות במקרים הבאים:

1. אחריות פלילית בגין כריתת חוזה עם קבלן שירות בניגוד לחוק -

מזמין שירות שיפר את החובה לכלול בחוזה עם הקבלן את התנאים המחוייבים בחוק או שהחוזה כולל עלות שכר פחותה מערך שעת עבודה שנקבעה על ידי השר או צו הרחבה, עובר עבירה פלילית שבגינה הוא צפוי לקנס הקבוע בסעיף 61(א)(1) לחוק העונשין. וזאת בגין כל עובד שהועסק על פי החוזה.

אחריות פלילית של המנכ"ל - החוק מחייב מנכ"ל של תאגיד שהוא מזמין שירות, לפקח ולעשות כל שניתן למניעת עבירה של כריתת חוזה בניגוד להוראות החוק בידי התאגיד או בידי עובד מעובדיו; מנכ"ל שמפר הוראה זו דינו קנס.

חזקה משפטית - יש לשים לב כי החוק קובע חזקה משפטית לפיה, אם נעברה עבירה על ידי התאגיד לעניין כריתת החוזה, חזקה היא שהמנכ"ל של התאגיד הפר את חובתו, אלא אם כן הוכיח כי עשה כל שניתן כדי למלא את חובתו. כלומר נטל ההוכחה היא על המנכ"ל להוכיח

2. אחריות פלילית של המנכ"ל המזמין בגין הפרת חוק ע"י הקבלן – החוק קובע כי במקרה של הפרת הוראות חוק שפורטו ברשימה לעיל, ע"י הקבלן, הממונה רשאי לשלוח למנכ"ל התאגיד, התראה שלפיה עליו לפעול לתיקון ההפרה בידי הקבלן או לפעול לביטול החוזה עם הקבלן ולחילוט הערובה. במקרה של אי תיקון ההפרה בידי הקבלן, או אם התאגיד לא פעל בתום לב לביטול ההסכם ולחילוט הערובה, חלה חזקה לפיה המנכ"ל הפר את חובתו לפעול על פי ההתראה **ודינו קנס** אלא אם כן יוכיח כי עשה כל שניתן למלא את חובתו.

3. אחריות פלילית של מזמין שירות למניעת עבירות - החוק מחייב מזמין שירות לפקח ולעשות כל שניתן למניעת עבירות המנויות והמפורטות להלן, בידי קבלן כלפי עובד של הקבלן המועסק אצלו; מזמין שירות, שמפר את חובתו האמורה, דינו קנס הקבוע לצדה של העבירה.

אחריות זו תחול על מזמין שירות, שמפקח עבודה מסר לו הודעה בדבר הפרת חובה בידי הקבלן, והחובה לא מולאה בידי הקבלן עד תום 30 ימים ממועד מסירת ההודעה.

הפרות החוק המהוות עבירה פלילית:

1. עבירה לפי סעיף 25 לחוק הגנת השכר – עבירה לפי סעיף זה כוללת את ההפרות הבאות:

- א. מעביד שלא מוסר לעובדו תלוש שכר עד המועד הקבוע בחוק;
- ב. מעביד שמוסר לעובדו תלוש שכר שלא נכללים בו פרטי השכר ששולם לעובד, כולם או חלקם, בניגוד להוראות סעיף 24 לחוק;
- ג. מעביד שניכה סכומים שאסורים לנכוי מהשכר לפי סעיף 25 לחוק;
- ד. מעביד שלא שילם לעובדו שכר וחלף היום הקובע שלאחריו הפך אותו שכר לשכר מולן, והמעביד לא הוכיח שאי תשלום השכר נבע מנסיבה שאינה בשליטתו;
- ה. מעביד שניכה סכומים משכרו של עובד ולא העבירם למי שלו יועדו הסכומים, בניגוד להוראות סעיף 25 לחוק

2. עבירה לפי סעיף 33א(2) לחוק עבודת הנוער – מעבירה לפי סעיף זה כוללת את ההפרות הבאות:

- א. מעסיק שהעסיק נער יותר משמונה שעות עבודה ליום וארבעים שעות עבודה לשבוע
- ב. מעסיק שהעסיק נער במנוחה השבועית;
- ג. אי מתן הפסקה לאחר 6 שעות עבודה;
- ד. אי מתן הפסקה לשם שימוש בחדר שירותים;
- ה. העסקת נוער בעבודת לילה;

3. עבירה לפי סעיף 28(א) לחוק חופשה שנתית; עבירה לפי סעיף זה כוללת את ההפרות הבאות:

- א. אי מתן חופשה שנתית לעובד;
- ב. אי תשלום, דמי-חופשה, פדיון-חופשה או תמורת-חופשה, וללא הצדקה מספקת;

4. עבירה לפי סעיף 14 לחוק שכר מינימום – קנס כאמור בסעיף 14 לחוק שכר מינימום;

מעביד שלא שילם לעובדו שכר מינימום - קנס עד 226,000 שקלים חדשים.

5. עבירה לפי סעיף 26(א) לחוק שעות עבודה ומנוחה – הקנס הקבוע בסעיף 61(א)(1) לחוק העונשין.

חזקה משפטית - החוק קובע חזקה משפטית לפיה, קבלן שהפר חובותיו, כלפי עובדו, חזקה היא שמזמין השירות הפר את חובתו, אלא אם כן הוכיח אחד מאלה:

(1) הוא עשה כל שניתן כדי למלא את חובתו;

(2) הוא הסתמך בתום לב על בדיקות שנערכו בידי בודק שכר בסמוך לפני מועד ביצוע העבירה, שלפיהן קיים הקבלן את חובתו שבשל הפרתה הואשם בעבירה;

(3) מעשה העבירה תוקן במלואו החל מיום העבירה;

(4) מזמין השירות הסתמך בתום לב על בדיקות תקופתיות שנערכו בידי בודק שכר מוסמך, ועם גילוי הפרה עשה כל שביכולתו לתיקון ההפרה בידי הקבלן, ואם ההפרה לא תוקנה בתוך זמן סביר – ביטל את החוזה בינו לבין הקבלן בשל ההפרה, ולא היה בביטול החוזה משום התנהגות שלא בתום לב.

- איסור התניות בחוזה בין מזמין שירות לקבלן -

על מנת למנוע, עקיפה של הוראות החוק או דרכי מילוט מהחובות והסנקציות הכלולות בו, קבע המחוקק סידרה של תניות שאסור לכלול בחוזה בין המזמין לקבלן. תניות כאלה הינן בטלות והמזמין לא יוכל להסתמך עליהם או להרחיק ממנו אחריות.

1. ראשית, נקבע כי הזכות של עובד של קבלן כלפי מזמין שירות לפי החוק אינה ניתנת להתניה או לויתור. הוראה בחוזה המתנה על זכות העובד או הוראה לפיה העובד ויתר מראש על זכותו כלפי המזמין הינה חסרת תוקף.

2. החוק קובע כי לא ניתן לשפות או לשלם, במישרין או בעקיפין, עיצום כספי שהוטל על אחר והוראה או התחייבות לתשלום או לשיפוי בחוזה הינה – בטלה.

3. עוד נקבע כי אין לבטח, במישרין או בעקיפין, אדם מפני עיצום כספי שיוטל עליו והתקשרות בחוזה לביטוח כזה הינה בטלה.

4. עוד נקבע כי הוראה בחוזה הקובעת שיפוי של מזמין או תשלום לו בשל חבותו, לא יהיה לה תוקף.

הנחיות לביצוע למזמיני שרות

נוכח השלכות החוק על מזמיני שירות, ועל מנת לצמצם את הסיכון של הפרות חוק על ידו, מומלץ למזמין לנקוט במספר פעולות במסגרת החוזה מול קבלן השירות ובמקום העבודה, כדלקמן:

1. יש לבדוק חוזים והתקשרויות קיימים עם קבלני שרות בענפי השמירה והאבטחה, הניקיון וההסעדה והתאמתם למצב החוקי החדש.
2. יש לוודא כי החוזים אינם כוללים סעיפים ותניות המנוגדים להוראות החוק. יש למחוק הוראות כאלה מהחוזים גם אם טרם חלפה תקופת תוקפם.
3. אין לכלול בחוזים הוראה המתנה על זכויותיו של עובד הקבלן כלפי מזמין השירות או הוראה ממנה משתמע כי הוא ויתר על זכויותיו בין כלפי המזמין ובין כלפי הקבלן.
4. אין לכלול בחוזה הוראה לפיה הקבלן או כל גורם אחר ישפה או יפצה את המזמין בגין תשלום עיצום כספי שיוטל עליו.
5. אין לכלול בחוזה תניה הקובעת שיפוי של מזמין השירות או תשלום אחר בשל חבותו לפי חוק זה.
6. חובה לפרט בחוזים או בהצעה של הקבלן מהם רכיבי השכר שהקבלן ישלם לעובדיו וכן מהי עלות השכר המינימאלית.
7. חובה לצרף לחוזה הצהרה של הקבלן על עלויות העסקה נוספות כולל הרווח שיפיק מההתקשרות.
8. חובה לכלול בחוזה הוראה לפיה עדכון שכר המינימום ע"י שר התמ"ת יחייב את עדכון גובה התמורה עבור השירות, שנקבעה בין המזמין לקבלן.

9. חובה להכניס בחוזה התחייבות של המזמין לתשלום בסכום שלא יפחת מעלות השכר המינימאלית והעלויות הנוספות.
10. יש חובה לקבוע בכתב, נהלים ודרך למסירת הודעות על ידי עובדי הקבלן לאחראי. רצוי לקבוע הליך פשוט לבירור הודעה על הפרה.
11. חלה חובה ליידע את עובדי הקבלן מי הגורם אליו הם יכולים לפנות לדווח על ההפרה ואת הדרך בה עליהם לפנות.
12. מנוי גורמים אחראים במקום העבודה, שירכזו את הטיפול בעובדי השירותים. מומלץ שאותם גורמים יהיו אחראים גם לקבל הודעות מעובדי הקבלן ומהתמ"ת, בדבר הפרת זכויות על ידי הקבלן והטיפול בתלונות.
13. מומלץ לקיים בקרה ובדיקות יזומות תקופתיות מול עובדי הקבלן והקבלן עצמו.
14. מומלץ להכניס בחוזה תניה לפיה, ביטול ההסכם עם הקבלן בהתאם להוראות החוק, איננה מהווה הפרה של ההסכם.
15. מומלץ להכניס סעיף לחוזה עם הקבלן, לפיו הקבלן מתחייב למסור לבדוק שכר מוסמך מטעם המזמין את כל המידע הנדרש לצורך ביצוע בדיקת השכר כאמור בחוק ככל שידרש על מנת לבדוק אם הוא מקיים את כל דרישות החוק.
16. מומלץ להכניס תניה בחוזה הקובעת כי במקרה שנודע למזמין כי הקבלן מפר את זכויות העובד, המזמין יהיה רשאי לדרוש ולקבל מהקבלן את כל המידע המסמכים הדרושים לברור העניין בהקדם, ואם לא יפעל בהתאם, הדבר יהווה הפרה יסודית של ההסכם המקנה למזמין זכות לביטול ההסכם.
17. מומלץ לקבוע סעיף בחוזה המחייב את הקבלן להודיע למזמין על סיום עבודה של עובד קבלן, על היעדרויות של עובד קבלן ומי העובדים המחליפים את העובדים שעזבו או נעדרו ולקבוע ש הפרת סעיף זה מהווה הפרה יסודית.

